

Senkiből valaki

Znamenák István az *Egy, kettő, három* című Molnár Ferenc-darabot rendezi az Átrium Film-Színházban. Az Örkeny Stúdióban, az Asbóth utca 22.-ben (volt Shure Stúdió), az Örkeny Színház produkciójában, az *Emlékezés a régi szép időkre – börtönmonológ* című előadásban pedig **Eörsi Istvánt** alakítja.

Az Egy, kettő, három arról szól, hogy egy ember néhány óra alatt megcsinálható, nem kell hozzá más, mint megfelelő ruha, rang és igazolt kapcsolatrendszerek. Így egy senki is megcsinálható nagy valakinek, aminek manapság különös áthallása, aktualitása lehet.

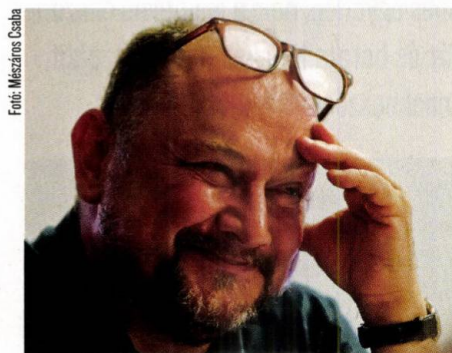
Z. I.: Hát van is. A senkiből látszólag lehet valakiket csinálni, de ettől ők még senki maradnak. Az az ember, akit így megcsinálnak, Molnárnál sem csak külső átalakuláson megy át, és az a szerelmi kapcsolat, ami miatt egy fiatalember ebbe a helyzetbe kerül, mintha megváltozni látszana ettől az átalakulástól.

Ezt azért alapvetően bravúrdarabnak szokták játszani, arra emlékeznek a legtöbben, hogy hű, milyen jó volt benne Márkus László, Gálvölgyi János, hogyan brillírozott a színész.

Nem biztos, hogy a nézők nagyobb része a rendezésbe gondol bele, és lehet, hogy ez a megoldás sem fontos. Inkább az kerül előtérbe, hogy ez a főszereplőnek jutalomjáték.

Z. I.: Igen, de nagyon remélem, hogy a mi produkciónk kicsit más lesz. A brillírozást nem lehet kikérülni, ez adott, Alföldi Róbertnek nyilván brillíroznia kell, ez nem is kérdés, ezt a részét a darabnak Molnár már előre megrendezte azzal, hogy megírta. Ettől eltérni nem nagyon lehet, különben minden összedől. De a szerelmes lányról és a fiúról általában el szoktak felejtenek. Nagyon helyes, kedélyes, elcseverésző nőként és egy teljesen balfék fiatalemberként szokták játszani őket. Ezt azért mi most nem így gondoljuk. Komoly problémák kezdenek feszülni köztük, amikor a lány valamit nagyon akar, a fiú meg nem annyira, mert ő megpróbálja megtartani a saját identitását. De csak egy darabig van így, amikor már megéri, hogy azért az nem olyan rossz dolog, hogy az embernek nagyon sok pénze és hatalma lehet, akkor ő is elkanyarodik egy másik irányba. Csak kérdés, hogy annak elvesztése, amiért ez a nő beleszeretett, mit okoz. A szindarab végén a kislány azt mondja a Norrison nevű fő-fő-főnöknek, aki az egész átalakítási projektet végrehajtotta, hogy „én bele tudnék szeretni magába”. Amikor egy nő ezt mondja egy férfinak, akkor ott már valami történik.

Tehát szerinted a nő beleszeret Norrisonba, mert még több pénze és hatalma van, mint a srácnak?

Z. I.: Sejthető, hogy majd ez történik. Ennek van valami keserű mélysége, és ráadásul ahogy én Molnárt ismerem, ez szándékos is.

Vagyis a darab a te felfogásodban szól arról is, ami egy bizonyos idő óta országos jelenség, hogy akikről hosszú ideig úgy tűnt, hogy nem akarnak behódolni, most ők is megkötik a maguk kompromisszumait a hatalommal.

Z. I.: Elkezdik megkötöni, mert látják, hogy sok tekintetben mozdíthatatlan, ami most van. Igen, szerintem ez így van.

Sok egészen kicsi szerepet is tartalmaz a darab. Ha jók a színészek és jól vannak kitalálva a situációk, akkor ezek szinte mindegyike lehet ziccerszerep, amiért akár nyíltszíni tapsot is lehet kapni. De mégiscsak kicsi szerepek, ezért nem biztos, hogy különösebben örülnek nekik a színészek.

Z. I.: Ezek tipikusan azok a nagyon kicsi szerepek, amelyeket marha jó színészeknek kell játszaniuk, nincs mese. Ezeket nem lehet úgy kiosztani, hogy majd valaki megcsinálja őket, mert aki igazán jó színész, az megsértődik. Büszke vagyok rá, hogy valahogyan úgy sikerült kiosztanom a darabot, hogy az összes szerepet tök jó színészek játsszák, a három titkárnőt pedig három nagyon fiatal, még csak egyetemest sem végzett lány. Az szándékos, hogy ebben az esetben egy egészen friss és fiatal generáció legyen jelen.

**Beszéljünk az ugyancsak hamarosan bemutatandó másik, Emlékezés a régi szép időkre – börtönmonológ című produkcióról, ami mo-
nodráma. Te vagy benne **Eörsi Istvánt**?**

Z. I.: Hát inkább úgy fogalmaznék, hogy én mondom el **Eörsi** könyvét, mert nem szeretnék **Eörsi**-klónt csinálni, nem is ez a cél. De tulajdonképpen igen is lehetne a válasz, mert a szöveg **Pistának** az Emlékezés a régi szép időkre című könyvéből van, ez a börtönben töltött éveire való visszaemlékezés. Az az időszak, amikor őt 1956. december 9-én letartóztatják és aztán 1960. augusztus 20-án szabadul. Az előadás arról szól, ami ezalatt az időszak alatt történik vele a börtönben, és arról, ami neki erről eszébe jut.

Még a kaposvári színházból, ahol játszottál, és ahol **Eörsi dramaturg volt, ismerted őt?**

Z. I.: Persze. Akinek része volt abban, hogy mondjuk **Eörsivel** egy főpróba után éjszakai beszélgetésbe bonyolódjon pálinkázás közben, vagy felmenjen a lakására egy úgynevezett **Eörsi**-gyűlésre, az fantasztikus dolgokat elhettt át. Nekem meghatározó emberem ő. Fantasztikus, hogy valaki ennyire elhű legyen, és ennyire okos és tisztán látó. Csodálatos ember volt.

Az előadás ismertetőjében van két idézet tőle.

Az egyik, hogy „a bátorság nem esztétikai kategória”, a másik, hogy „sajnálatra méltók azok a történelmi korszakok, amelyekben a politikai kockázatvállalás művészi érénynek minősül”.

Z. I.: Azt is mondta, hogy baj van azzal a rendszerrel, ahol a bátorság irodalmi értéknek számít.

Ez, gondolom, sok tekintetben az egykori kaposvári színház működésének ugyanúgy dilemmája, mint akár több mostani színháznak.

Z. I.: A kaposvári színházat soha nem csak a politikai bátorsága miatt tartottam jónak.

**Mégis a politikai bátorság kérdése a színházakban egyre inkább dilemma. Manapság is többször azért tapsolunk meg bizonyos jelene-
teket, mert azt érezzük, hogy politikai értelemben bátrak. És ez déj vu érzés.**

Z. I.: Igen, sok tekintetben ez a művészberek sorsa. Hogyha jól akarjuk csinálni azt, amit csinálunk, ahhoz szorosan hozzátartozik a szakmai minőségen, a tudáson meg az eszünkön kívül az is, hogy az igazságról beszéljünk, és ne vacakoljunk hülyeségekkel.

Gondolom, ez az előadás is az igazságról akar beszélni.

Z. I.: Maga **Eörsi** beszél arról, ez a helyzet. És ha az ötvenes éveket vesszük alapul, márpedig ezt vesszük ebben a történetben, akkor az a helyzet, hogy nagyon kevés olyan situáció van, amikor azok az idők nem sűrűlődnak komolyan és erősen a mostani eseményekkel. És erről sem **Eörsi** nem tehet, sem én. Erről azok tehetnek, akik mára olyanná tették Magyarországot, hogy sajnos valahogy a dolgok igencsak hasonlítanak egymásra. ■ BÓTA GÁBOR